

Haarlemmerliede, 1 september 2021

Lieve collega's,

Sinds ongeveer een half jaar loop ik bijna dagelijks een ommetje. Mijn zus stuurde me de link naar de app met diezelfde naam en een eenvoudig doel: 'Loop elke dag een ommetje. Dat is goed voor je'. Voor elk ommetje krijg je punten. En wanneer je iemand attendeert op de app krijg je er een paar extra. Dát bleek mijn zus gemotiveerd te hebben mij te berichten. Pure puntendrift. Ook ik bleek daar gevoelig voor: op een dag vergat ik een wandeling mee te tellen en besloot ik dan nóg maar een loopje te maken. Dat is niet best. Gelukkig heeft de appdwang inmiddels plaats gemaakt voor een vanzelfsprekende behoefte aan beweging en frisse lucht; niet slecht voor een beeldscherm-verslaafde 60-plusser.

Nu ik afscheid neem van het CJG, van jullie allen en van het werk van de afgelopen jaren, denk ik regelmatig aan die ommetjes-app. Aan de kracht ervan. Hoe zo'n eenvoudige oproep bijdraagt aan de gezondheid van veel mensen. Ons werk gun ik ook zo iets. Wat is óns 'ommetje'? Welke eenvoudige gewoonte is goed voor het werk, voor de hulp aan kinderen, jongeren en gezinnen – en voor jullie?

Als ik terug kijk op onze afgelopen jaren dan zie ik die eenvoud niet terug. Zeker, we hebben pogingen gedaan 'm te vinden: met 'Wraparound care', met 'de gouden standaard', met de regieondersteuning, met het gedragen plan. Maar het leidde ook tot een overdaad aan initiatieven, doelen en beweging – waarvoor jullie overigens regelmatig gewaarschuwd hebben.

Alles is in beweging. Niet alleen in onze eigen organisatie, maar ook bij gemeenten en zorgaanbieders, die samen voor een nieuwe 'inkoopronde' staan. Bij de landelijke overheid, die een nieuwe verhouding tussen overheid en burgers zoekt. En in de maatschappij als geheel, die de noodzaak tot verandering voelt, maar daar de wil, de moed en de vorm nog niet voor vindt. Dus ja, alles is in beweging.

Maar welke kant gaat het op? Afgelopen jaar werkte ik aan een artikeltje, dat ik nooit af gemaakt heb, met als titel: "Jeugdteams moeten bouwen op drassige grond". Het kwam voort uit het toenemende besef dat de verandering die we in 2015 in gang dachten te zetten, wel érg veel onzekerheden kent. En ja, onzekerheden horen erbij. Dat weet ik. Zonder dat géén verandering. Je weet niet waar je precies uit komt en we gaan stap voor stap. Dat is mijn houding en overtuiging.

Nu slaat soms de vertwijfeling toe. Want we werken aan 'verandering' terwijl er geen overeenstemming is over de professionaliteit die daar bij hoort. We werken aan autonomie en eigenaarschap terwijl niet duidelijk is wat dit vraagt aan leiderschap. We voeren een wet uit waarover bestuurders onderling nog steeds strijd voeren. Gaat het om tijdige, passende of toch vooral om mínder hulp? En lever je die nu het beste in aparte jeugd- en volwassenteams – of toch liever in samengevoegde? Vertegenwoordigt een wijkteam een professionele praktijk of is het een uitvoeringsorgaan van de gemeente? Al deze vragen leiden tot evenzovele meningen en tot vormdiscussies waarin we ons soms speelbal in plaats van speler voelen.

Zo heb ik een wat liefdeloos strijdtoneel zien ontstaan. Kun je te midden van dat strijdgewoel je werk wel goed doen? Kan de vernieuwing in zo'n context wel gedijen?

Toch kan dat. Ik zie dat het kan. Dat het gebeurt. Onlangs was ik in Ede op bezoek – in gezelschap van jeugdhulp-transformatiereizigers uit het hele land die ik al vanaf 2015 ken. We waren in de ban van een wat sombere analyse: wet na wet na wet roept gelijksoortige problemen op; vergroot de kluwen van beleid en maatregelen. Maar op diezelfde avond voorzag een super-trotse groep jongeren van het 18+begeleidwonen project ons van een overheerlijke maaltijd. Sprak de initiatiefnemer zijn

dankbaarheid daarvoor uit. Zag ik een met liefde en aandacht ingericht gebouw. En vervloeg al mijn twijfel.

Datzelfde zie ik in onze eigen praktijk. Onze rol in het jeugdveld maakt heel veel mogelijk. Ik zie dat jullie mét kinderen en ouders, en mét het onderwijs en jeugdhulpaanbieders plannen maken en uitvoeren. Ik zie dat het lukt om gezamenlijke financiering te regelen. Ik zie hoe jullie een vertrouwde basis vormen waarop een gezin terug kan vallen als er wat bijzonders aan de hand is. Ik zie dat jullie soms een korte tijd mee-oplopen met informatie en advies en dan weer klaar zijn en afscheid nemen. Dat we soms mensen alleen maar met elkaar in contact hoeven te brengen. En ik zie en hoor hoe jullie elkaar scherp houden op de vraag wat voor dat éne gezin nou het verschil gaat maken – en wat een herhaling van zetten zou zijn. *Dan blijkt onze missie krachtig te zijn.*

“Bij alle kwesties over opgroeien en opvoeden zijn we er voor je, bepalen we niets voor je en steken we onze nek uit voor wat er nodig is om je situatie te verbeteren.”

Zou dit óns ‘ommetje’ kunnen zijn? Telkens wanneer we die missie in de praktijk weten te brengen komt er wat moois uit. Zie ik. Het zinnetje helpt mij om basale waarden in het werk op m’n netvlies te houden. Het is geen voorschrift, geen regel, maar het biedt wel houvast. Ik hóóp dat dat voor jullie ook zo is.

We zouden, net als in het ‘ommetje’, wél een paar trucjes kunnen gebruiken die je, te midden van alle onduidelijkheid, helpen om dichtbij die missie te blijven. Effectieve kleinigheden die je lekker aan de gang houden. *Wat levert in óns werk nou ‘bonuspunten’ op?*

Bij die vraag aanbeland, betrapte ik me op een oude fout. Ik ging het vóór jullie bedenken. Ik dacht even dat mijn eigen trucjes ook júllie trucjes zouden zijn. En misschien heb ik dan meteen toch een breed toepasbare tip te pakken: *Je hoeft het niet (of bijna nooit) voor een ánder te bedenken.* Van een coach hoorde ik onlangs een mooie in dezelfde sfeer: wanneer zij, bij een gezin op de bank, zich ietsje dieper achterover laat zakken, denkt ze: *“Ik hoef het hier niet allemaal op te lossen.”* Check. Bonuspunt. Dank je wel, Annika.

En omdat ons werk soms zo door regels overwoekerd dreigt te raken, en je dus regelmatig verteld krijgt dat iets niet mag of niet kan, is de keerzijde van die wijsheid ook essentieel: neem niet elke regel zonder meer aan, maar *“Pas toe of leg uit.”* Want, we zouden onze nek uitsteken voor dingen die belangrijk zijn. En vaak hébben we de ruimte om af te wijken van regels, als we kunnen uitleggen waarom dat nodig is. Gebruik die ruimte. Gebruik die professionaliteit. Bonus.

Zo werken vraagt veel van je samenwerking met anderen. Ook die ander heeft een missie, waar hij om geeft. Dat kan botsen. Sophie Hospers (Associatie Wijkteams) zegt daarover: *“Op zo’n moment maak ik (letterlijk of figuurlijk) ‘een ommetje’, om even afstand te nemen en te zoeken naar wat ons tóch verbindt.”* Dan maak je ruimte voor de vraag *wat die ander bij kan dragen* - en stap je niet in de valkuil hem te vertellen wat hij volgens jou *moet*. Want, of het nou om gezinnen of om collega-hulpverleners of om de gemeenten gaat; dat zinnetje: ‘jij moet ...’ of: ‘hij moet maar ...’, dat helpt niet. Het brengt verdeeldheid waar verbinding nodig is. Het belemmert een goed en gedragen plan. Elke dag zónder dat zinnetje levert wat mij betreft bonuspunten op.

Houd daarom ook afstand van het woord ‘toegang’. Dat haakt aan een slagboom, aan hiërarchie, aan besluiten zónder degenen die met de gevolgen van dat besluit gaan werken. Aan een praktijk waarin regels de baas zijn geworden, ongeacht de specifieke situatie. En dat werkt niet. We hebben iets anders nodig: *sterke plannen – met een meervoudig perspectief* op de ondersteuning die in deze

specifieke situatie helpend zal zijn. En waarin goed verkend is wat tot een herhaling van zetten zal leiden. Een besluit dat langs dat langs die weg tot stand is gekomen staat garant voor bonuspunten.

Tenslotte. *Ga vol voor 'zijns-kwaliteit'*. Met de oude-vertrouwde 'instroom-doorstroom-uitstroom'-logica en een mentaliteit van 'aanpakken en oplossen' alleen halen we onze missie niet. Dan krijgt ook in het contact met gezinnen een productie-modus snel de overhand en daarvoor zijn wij niet in het leven geroepen. In ons werk gaat het om verbindingen, om duurzame contacten van gezinnen onderling en met organisaties in de wijk. Om een gunstig pedagogisch klimaat. Dat vraagt om een focus op aanwezigheid, aanspreekbaarheid en op allianties. We hebben volgens mij nog een trucje nodig om ons te helpen dát centraal te blijven stellen. Wie biedt?

Zo heb ik en passant toch een paar van mijn ommetjes met jullie gedeeld. Maar het ging me in deze brief om eenvoud. Om de vraag wat j^óu 'bonuspunten' oplevert. *Wanneer zet jij die v op je innerlijke checklist?*

Bonuspunten incasseren na een ommetje: soms is dat gewoon een fijn gevoel. Daarom gun ik ze ook jullie in je dagelijks werk. Ook al heb je ze na een tijdje helemaal niet meer nodig, omdat zich dan een nieuwe, gezonde, gewoonte gevormd heeft.

Het ga jullie allemaal goed,

Jeannet